

Bestyrelsen, Vejle afdeling

Årsberetning 2016

Velkommen til årsmødet 2016 i Danmarks Naturfredningsforening (DN) i Vejle Kommune.

DN har ca. 127.000 medlemmer i Danmark og i det seneste år har der været medlemsfremgang. I Vejle Kommune har vi pr. 30. oktober i år 1.789 medlemmer, hvilket stort set er samme antal, som vi havde oktober 2015, hvor vi var 1803 medlemmer.

Bestyrelsen for afdelingen har 9 medlemmer og et ad hoc medlem. På nuværende tidspunkt ingen suppleanter. Vi afholder et månedligt møde, dog ikke i juli og december. Herudover et antal ad hoc møder, samt en livlig kontakt via mails og vores eget arbejdsforum på internettet. Der må nødvendigvis hele året foregå sagsbehandling også mellem møderne.

Vi modtager en løbende strøm af en lang række forskellige sager, bl.a. lokalplaner og kommuneplantillæg, landzonesager, sager i forbindelse med strandbeskyttelseslinjen og andre beskyttelseslinjer, fredningsdispensationer, miljøgodkendelser af husdyrbrug, og specielle sager, der f.eks. kan vedrøre udvikling af dambrugene eller råstofgravning.

Nogle sager er blot til orientering og gennemsyn, andre kræver et høringssvar og i enkelte sager påklager vi myndighedens – det kan være kommunens, fredningsnævnets eller naturstyrelsens - afgørelse til Natur – og Miljøklagenævnet. Endelig er der forespørgsler fra borgere, som oftest omhandlende aktiviteter tæt på borgerens bopæl. Det kan f.eks. være krænkelse af beskyttede markdiger eller deponering af affald i naturen.

Efterfølgende årsberetning er ikke komplet, men giver et billede af noget af det, som vi har beskæftiget os med i 2016.

Fredninger

Der er i Vejle Kommune 16 større fredede områder, der alle er landskabsfredninger, og hvor de største f.eks. fredningen omkring Rørbæk Sø, Hærvejen og Gudenaens Kilder dækker et areal på ca. 2.500 hektar. Herudover er der en række små lokaliteter, der er berørt af fredningsdeklarationer, de mest kendte er monumentområdet ved Jellinghøjene og området omkring Egtvedpigens grav, men også i Riis Bakker har et fint område på 11 tdr. land været fredet siden 1943. Det er en fornøjelse at læse de krystallklare fredningsbestemmelser forfattet for 73 år siden. Herudover er samtlige kirker i landdistrikterne omgivet af mindre fredninger, de såkaldte Exner fredninger, der skal sikre indsigt til og udsigt fra kirkerne.

Lige siden den første naturfredningslov i 1917 har fredninger været et centralt og yderst stærkt instrument til at sikre værdier i det danske landskab.

Samarbejdet med fredningsnævnet er fortsat fint, fredningsnævnet lytter til DN, og som oftest er fredningsnævnets afgørelser i tråd med DN's anbefalinger.

Vi har i det forløbne år behandlet 17 ansøgninger til dispensation af projekter i de fredede områder og herunder deltaget i 5 besigtigelser med fredningsnævnet. Nogle af sagerne er endnu ikke afsluttede.

Vi anbefaler dispensation til et projekt, såfremt det ikke strider mod intentionerne i fredningsbestemmelserne for området.

I en enkelt sag valgte vi dog at anke fredningsnævnets dispensation til Natur- og Miljøklagenævnet. Sagen drejede sig kort om, at en lodsejer for ca. 15 år siden havde opført en hytte inden for fredningen af landskabet omkring Hærvejen og Rørbæk Sø uden at søge tilladelse. Vejle Kommune er tilsynsmyndighed for de fredede områder i kommunen og skal sørge for, at love og regler overholdes.

Formålet med fredningen af dette område er at bevare og forbedre de naturhistoriske, landskabelige og kulturhistoriske værdier. Fredningsbestemmelserne forbyder opførelse af ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende.

Fredningsnævnet besigtigede efterfølgende området. Fredningsnævnets vurdering var, at hytten ikke var lovlig opført i forhold til fredningen. Fredningsnævnet valgte dog undtagelsesvis at meddele en lovliggørende dispensation med den begrundelse, at der var forløbet adskillige år uden at forholdet havde været påtalt af tilsynsmyndigheden.

DN Vejle valgte at påklage denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet, da naturbeskyttelsesloven ikke indeholder regler om, at tilsynsmyndigheden har pligt til at føre opsøgende tilsyn for at undersøge om lovgivningen overholdes. Pligten til at søge lovliggørelse gælder, uanset der kan være gået lang tid siden den ulovlige indretning blev etableret.

I den aktuelle sag fandt Natur- og Miljøklagenævnet, at det forhold at hytten havde været upåtalte af tilsynsmyndigheden i op mod 15 år ikke kunne føre til en lovliggørelse af hytten og ændrede hermed fredningsnævnets afgørelse til et afslag.

Dette betyder, at hytten skal fjernes og Vejle Kommune som tilsynsmyndighed skal påse, at det også sker.

Fredningsforslag for dele af Vejle Ådal

Ved årsskiftet 2015/2016 besluttede DN's hovedbestyrelse at rejse en fredningssag for dele af Vejle Ådal.

Vejle Ådal er i sin helhed Østjyllands længste og mest markante tunneldal. Ådalen strækker sig fra ca. 20 km mod vest fra Vejle og ca. 20 km mod øst ud i Vejle Fjord. Det område, som DN foreslår fredet, stækker sig fra Vingstedvej ca. 10 km vest for Vejle og til Slotsbjergvej ca. 17 km vest for Vejle. Det er således en strækning på godt 7 km af Vejle Ådal og med varierende bredde dækkende et areal på ca. 850 ha.

Baggrunden for den valgte afgrænsning er områdets store landskabelige værdier og relative uberørthed. Med den foreslåede fredning skabes endvidere en sammenhæng med den eksisterende Nybjerg Mølle fredning, som blev gennemført i 1980 og ca. udgør et område på 1000 ha.

I 1984 indgik Vejle Ådal med dens sidedale i den daværende Fredningsstyrelses oversigt over Danmarks større nationale naturområder, og blev prioriteret som et af landets mest storslåede tunnellandskaber. I 2009 fik Danmark en naturkanon, og her er Vejle Ådal og Vejle Fjord omfattet med den begrundelse, at det er den mest imponerende af de dale, der præger Jyllands østkyst.

I 2013 vedtog Miljøministeren en ny handlingsplan for fredninger. Kommunernes Landsforening, Naturstyrelsen og Danmarks Naturfredningsforening var enige om at

prioritere tre hovedformål i fredningsarbejdet, herunder Perlerne – de unikke, vigtigste og nationalt værdifulde lokaliteter. Handlingsplanen er ikke geografisk funderet, men Vejle Ådal vil være et naturligt fokus for en kommende fredningsindsats på linje med vores nationalt værdifulde lokaliteter, der nyder den særlige beskyttelse, som en fredning giver.

Vejle Kommune vedtog i 2015 en erhvervs- og udviklingsstrategi for Vejle Ådal og Vejle Fjord. Strategien er overordnede sigtelinjer for udviklingen af ådalen, hvoraf fredningsområdet udgør en mindre del af området.

Den overordnede vision med strategien er at udvikle og brande Vejle Ådal – Vejle Fjord området for at skabe yderligere vækst indenfor primærerhverv, bosætning og oplevelsesøkonomi, og dermed skabe merværdi for hele Vejle Kommune. Visionen er samtidig at skabe et unikt natur- og oplevelsesområde omkring Vejle Ådal og Vejle Fjord, som har både nationalt og internationalt format. Endelig er det overordnede formål at opnå synergigevinster for både erhverv og natur ved en samlet planlægning og koordinering af kommunens og andre interessenters forskellige indsatser i området.

Der er fra bl.a. nogle politikere allerede udtrykt bekymring med det kommende fredningsforslag specielt i forhold til erhvervs- og udviklingsstrategien.

Fredningsforslaget vil være i samklang med særligt de grønne perspektiver i strategien. Strategiens fokus på udvikling for både dambrugs-, landbrugs- og skovbrugserhvervet kan i stort omfang spille sammen med fredningens intentioner, hvis der tages hensyn til natur- og landskabsinteresserne. Samtidig vil fredningen understøtte strategiens fokus på friluftsliv, sundhed, oplevelser, formidling, kulturhistorie og turismerelaterede erhverv.

Fredningsforslaget vil om kort tid blive fremsendt til de relevante myndigheder.

Tilladelser efter §35 i planloven – såkaldte landzonetilladelser

Vejle Kommune giver en lang række landzonetilladelser for byggerier i det åbne land, og DN for fremsendt alle disse afgørelser til orientering. Såfremt vi finder, at afgørelsen er problematisk, har vi mulighed for at påklage afgørelsen til Natur- og Miljøklagenævnet. Samlet set er de fleste af kommunens afgørelser fornuftige, men ofte noget svære at gennemskue, da de enkelte afgørelser mangler en fyldestgørende beskrivelse af, hvad der søges om, og den efterfølgende begrundelse for landzonetilladelsen. Vi beder så om aktindsigt, og vi får altid hurtigt de relevante dokumenter fra sagsbehandleren i kommunen.

I vores årsberetning fra 2015 nævnte jeg, at vi havde påklaget en enkelt zonetilladelse til Natur- og Miljøklagenævnet, men sagen var ikke afsluttet. Det drejede sig om en meget stor og fremmedartet bolig på over 600 m² i et naturskønt område klassificeret som værdifuldt landskab.

Afgørelsen kom i maj 2016. Natur- og Miljøklagenævnet ophævede Vejle Kommunes landzonetilladelse og dispensation fra åbeskyttelseslinjen til opførelse af et nyt stuehus med garage. NMKN fandt ikke, at der forelå særlige omstændigheder, som kunne begrunde, at der blev meddelt dispensation fra åbeskyttelseslinjen og landzonetilladelse til at opføre så stort et byggeri. Ligeledes talte de planmæssige og landskabelige interesser i området også imod en tilladelse. Hovedformålet med sø- og åbeskyttelseslinjen er at sikre henholdsvis søer og åer som vigtige landskabelementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Vådområder

DN vil fortsat rose Natur- og miljøforvaltningen i kommunen, der på fremragende vis fortsætter med at planlægge og udføre vådområdeprojekter, herunder fjernelse af spærringer i vandløb, til gavn for vandmiljøet og naturen. Ulbækken, der danner grænse mellem Vejle og Hedensted kommuner, fik for ca. 15 år siden fjernet spærringen ved det nedre løb af bækken. Endnu en spærring ved Ulbækkens øvre løb ved det tidligere Høgedal Dambrug er blevet fjernet. Området er fredet og projektet nødvendiggjorde en dispensation. Både DN Hedensted og DN Vejle anbefalede en dispensation, der blev givet. Projektet er udført her i efteråret inden regnen satte ind. Resultatet er fantastisk. Der er åbnet op for ca. 2 km vandløb til gavn for biodiversiteten i vandløbet.

Strandbeskyttelseslinjen

Strandbeskyttelseslinjen har siden 1937, da folketinget vedtog den første naturbeskyttelseslov, sikret vores helt fantastiske kystlinje mod bl.a. uønsket skæmmende byggeri. Oprindeligt var linjen placeret 100 m fra strandbredden, men i 1994 udvidet til 300 m.

Myndighed for strandbeskyttelseslinjen var tidligere Naturstyrelsen, men i 2016 er dette ændret til at være en opgave for Kystdirektoratet.

Vejle Kommune havde planer om en ny restaurationsbygning ved Tirsbæk strand på 900 m². Udover dispensation fra fredningsbestemmelserne for Tirsbæk Gods, krævede projektet også, at Naturstyrelsen (nu Kystdirektoratet) dispenserede fra Strandbeskyttelseslinjen.

I december 2015 afholdt fredningsnævnet besigtigelse på Tirsbæk Strand vedrørende Vejle Kommunes ansøgning om dispensation. Hverken ejeren af Tirsbæk Gods eller DN kunne anbefale en dispensation til det meget store byggeri. Fredningsnævnet meddelte efterfølgende afslag til projektet.

Vores nuværende regering havde planer om at lempe bestemmelserne vedrørende bebyggelse langs vore kyster. At bebygge de danske kyster er muligvis en vindersag for de få, men det er en tabersag for nationen. DN samlede et stort antal underskrifter ind med besked til politikerne om, at vi ønsker at bevare de frie danske kyster. Den 31. januar 2016 blev der tændt bål og fakler overalt langs de danske kyster. I Vejle Kommune havde DN arrangeret bål og fakler tre steder, ved Holtser Hage, ved Albuen og ved Tirsbæk Strand. Opbakningen fra befolkningen var meget stor, og trods en isnende kold vind var mange hundrede mennesker mødt op for at markere, at kysterne tilhører os alle og skal friholdes for skæmmende aktiviteter.

Bade- og bådebroer, samt bådlift

Det er Kystdirektoratets opfattelse, at selv mindre både, der er ophængt over vandoverfladen i en bådlift, virker dominerende i kystlandskabet samt, at bådens naturlige placering er forøjet ved en lovligt placeret bådebro eller i en lystbådehavn. Kystdirektoratet giver således ikke tilladelse til at etablere bådelifte langs kysterne.

Som nævnt i de foregående år har DN Vejle i 2013 og 2014 anmeldt samtlige bådelifte i Vejle Kommune til Kystdirektoratet, der efterfølgende gav påbud om fjernelse af alle bådeliftene. I sommeren 2015 var der stadig 4 både svævende over vandoverfladen på nordsiden af Vejle Fjord. I sommeren 2016 har vi kunnet glæde os over, at der nu ikke længere er bådelifte i Vejle Kommune.

Affaldsindsamling

DN arrangerer hvert år i april i samarbejde med Grønt Forum affaldsindsamling i Vejle Kommune. Mange foreninger, skoler og enkeltpersoner deltager. Der samles meget affald, og forhåbentlig er denne indsamling medvirkende til, at borgerne får øjnene op for, at affald ikke

skal smides i naturen. DN ønsker ligesom Vejle Kommune, at en langt større del af affaldet genbruges, hvorfor det er en rigtig dårlig ide at deponere dåser, plastikposer, mælkekartonner osv. i naturen.

Det er ofte dejligt forårsvejr i april og rigtig mange deltog igen i år den 16. og 19. april. Tak til alle, der mødte op.

Byggeaffald i naturen

Vi har i Vejle Kommune et glimrende system til at bortskaffe alt vores affald, herunder byggeaffald. Langt de fleste borgere gør en ihærdig indsats for at håndtere affaldet korrekt. Derfor er det både trist og udnødvendigt, når vi erfarer, at der er deponeret affald i naturen. For nylig blev vi bekendt med at der var deponeret byggeaffald i en skov. Skovloven forbyder deponering af affald i skoven. Ved besigtigelsen kunne vi konstatere murbrokker, kabelrester, plastik og rockwool på skovbunden. Ligeledes havde man fjernet et beskyttet dige og et stykke af skovbrynet. Sagen er anmeldt til Vejle Kommune, der har meddelt, at de hurtig vil se på forholdene. De forhold, der relaterer sig til Skovloven er sendt videre til SVANA (Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning).

Naturpleje

Den mangfoldige natur på mange af vores enge trues fortsat af afvanding, gødskning, opdyrkning, sprøjtning og tilgroning. Ved Kvæk Mølle har DN i adskillige år foretaget høslet på en eng. Når man slår græs og urter med le og efterfølgende river høet sammen og fjerner det, gavner man artsrigdommen og de mange planter, der har det svært i konkurrencen med græsser og brændeælder.

I de år DN har plejet engen, er naturtilstanden af engen forbedret og bl.a. er antallet af majgøgeurt gået stærkt frem, så der nu kan tælles adskillige tusinde af disse.

Søndag den 26.6 – en smuk højsommerdag - mødtes høslætlaugget igen medbringende leer og river under ledelse af Ronni Røjgård. Vi havde sædvanen tro en fornøjelig dag på engen i den fantastiske Vejle Ådal. I 2015 blev vi indført i harringens kunst af Bo Levesen. I år sørgede Bo og hans far for, at vores leblade havde den rette vinkling. I frokostpausen fik vi en grundig instruktion af Bo Levesen i kunsten at harre sin le.

Bjerlev Hede har ligeledes været plejet i flere år af DN, hvor småtræer og buske er blevet fjernet. Heden tæller adskillige sjældne plante- og dyrearter, der ikke vil overleve, hvis området springer i skov. Der har dog ikke været behov for pleje i de sidste par år, men behovet vil opstå igen.

Herudover foretager DN regelmæssigt naturpleje på gravhøjen Ravnhøj ved Jelling.

DN er sammen med Grønt Forum aktiv i flere Kogræsserlaug. Det er vigtigt at få afgræsset de mange enge og overdrev, for at bevare disse nu sjældne naturtyper. Vejle Kommunes natur- og miljøforvaltning har været meget velvillige i forbindelse med opstart af disse laug bl.a. i forbindelse med den nødvendige hegning.

Flagermusprojektet

Flagermusene, der intet har med mus at gøre, blev også omtalt i den sidste årsberetning. Flagermusene er fascinerende. De ligger i vinterhalvåret i dvale, men når temperaturen stiger om foråret, kommer de frem. I de lyse sommernætter kan man se dem jage efter insekter i haver, over søer og langs skovbryn. Selv om sommernætterne er lyse, kan flagermusene ikke se de flyvende insekter, som de lever af. De må lytte sig frem. De udsender en højfrekvent lyd, og de lokaliserer byttet ved at lytte til det ekko, som reflekteres fra insektet.

I de sidste somre har vi, 6-7 DN'ere, flest fra bestyrelsen, registreret flagermus i Vejle Kommune. Alle flagermus er fredede, men hvis Kommunen og lodsejere skal have mulighed for at beskytte de, må de vide, hvor de er.

Derfor indgik vi i 2015 i et grønt partnerskab med Kommunen og søgte Naturstyrelsen om økonomisk støtte til lyttegrej. Vi fik penge til 3 loggere, som automatisk optager flagermusens ekkolokaliseringslyd natten igennem samt 3 håndholdte ”batdetektors”, som viser flagermusens skrig som et spektrogram på en lille skærm. Samtidig optages lyden på et kort. Vi kan så efterfølgende ved hjælp af et computerprogram analysere lydene og bestemme arterne.

Vi har i løbet af de to somre besøgt omkring 350 steder i hele kommunen, og selv om projektet løber endnu et år, kan vi allerede konkludere, at en række arter, som førhen kun var kendt fra Vejle Ådal og Grejs Ådal og fra området omkring Rørbæk Sø, Kulsø og Gudenåen, er udbredt over hele Kommunen.

Den sjældne Frynseflagermus, som ikke tidligere var kendt fra Vejle Kommune, har vi fundet godt en halv snes steder, og her i begyndelsen af november fandt vi Skimmelflagermus i Vejle. Skimmelflagermus er almindelig i København og i Nordsjælland, og den findes i Aarhus og enkelte andre steder i landet. Skimmelflagermusen overvintrer i høje huse. De parrer sig i efteråret, hvor hannerne flyver rundt mellem bygningerne og ved hjælp af et karakteristisk skrig lokker hunnerne til. Vi fandt Skimmelflagermusen i området mellem Østerbo, Rødkilde og Bølgen og ved Østre Kirkegård.

Sidste vinter fandt vi overvintrende Vandflagermus i et par beskyttelsesrum i Vejle. Vandflagermusen overvintrer normalt i Mønsted og Daugbjerg kalkminer, så det er nyt, at en lille bestand benytter beskyttelsesrummene i Vejle. De fleste beskyttelsesrum er imidlertid pudset så fint, at flagermusene ikke kan få fat med kløerne og derfor ikke kan hænge i loftet. Vi har nu sat ru brædder, fundablokke og flagermuskasser op i 5 beskyttelsesrum og håber, at det kan få flere vandflagermus til at benytte rummene til overvintring.

I alt har vi i Vejle Kommune fundet 10 af de 17 arter af flagermus, som er registreret i Danmark.

Registrering af løgfrø

Løgfrø findes kun i spredte bestande. I perioden 1945 – 1990 er arten forsvundet fra 90% af sine levesteder. Det industrialiserede landbrug har fjernet rigtig mange vandhuller og der er mange krav, der skal være opfyldt for at vandhullet bruges af løgfrøen. Vejle Kommune har etableret talrige vandhuller i kommunen for at bedre forholdene for løgfrøen. Det er kun i ganske få uger, at løgfrøen kvækker og det skal være mørkt.

Der er tidligere registreret løgfrø i nogle af disse lokaliteter, men det er vigtigt at konstatere, om der stadig er løgfrø.

Vi var flere fra afdelingsbestyrelsen, der i maj måneds nætter bevægede os rundt i de vidunderlige forårsnætter og lyttede efter løgfrø på Naturstyrelsens arealer.

Bævere

Bæveren uddøde for 1000 år siden i Danmark. I 1999 blev 18 dyr, der var fanget i Elben, udsat i Flynder Å systemet i Klosterheden. På Sjælland er der i Dronningholm Mose og Arresø i 2009 og 2010 udsat 14 dyr.

Bestanden er ved at sprede sig og der menes nu at være ca. 195 bævere i Danmark.

I Vejle Kommune er der observeret en bæver, der har bygget et bo. Om der er flere ved vi ikke.

Vi deltog i foråret 2016 i en landsdækkende tælling af bævere, og nogle af os kunne ved selvsyn konstatere, at der er en bæver i kommunen.

Ture

DN arrangerer hvert år mange gratis arrangementer i naturen, hvor såvel medlemmer som ikke-medlemmer er velkomne. Disse ture er som oftest yderst velbesøgte, og for os er det en fornøjelse at formidle viden om naturen.

11.3 Det spæde forår ved Jelling Skov. Turleder Westy Esbensen.

3.5 Forårstur i Ulbækhus fredningen. Turleder Uffe Rømer.

21.5 Nattens sangere og nattens flyvere ved Jelling. Turleder Westy Esbensen

7.6 En meget tidlig morgentur for at høre nattergale sang og en masse andre fuglestemmer i morgendæmringen i Grejs Ådal og Jelling Skov. Turleder Westy Esbensen

24.9 Svampetur i Jelling Skov. Turledere Bodil Asmussen og Westy Esbensen.

1.10 Familiesvampetur i Staksrodeskov ved Stenhøj. Turleder Lars Kromann-Larsen.

Nyhedsbreve

DN – Vejle udsender hver 3. måned et nyhedsbrev, hvor vi fortæller om vores arbejde, ture og arrangementer samt aktuelle historier fra Vejle Kommunes natur. Alle nyhedsbrevene kan ses på vores hjemmeside på internettet og herudover sendes de til de af vore medlemmer, hvor vi har en e-mail adresse.

Tak

Og til slut en tak for samarbejdet til politikere i Vejle Kommune og de mange dygtige medarbejdere i forvaltningen, og til Vejle Amts Folkeblad, der jævnligt skriver om forhold, der relaterer sig til naturen i Vejle Kommune.

Vejle 9. november 2016

På vegne af afdelingsbestyrelsen
Uffe Rømer,
Formand DN – Vejle